

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lipca 2020 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie III Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Ewa Jończyk
Protokolant:	sekretarz sądowy Mateusz Rutkowski

po rozpoznaniu w dniu 30 czerwca 2020 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa A. Z., J. K.

przeciwko Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę

I. ustala, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) dnia 19 września 2008 r. zawarta pomiędzy A. Z. i J. K., a Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W. jest nieważna;

II. zasądza od Banku (...) S. A. z siedzibą w W. na rzecz A. Z. i J. K. kwotę 44 804, 95 CHF (czterdzieści cztery tysiące osiemset cztery franki szwajcarskie 95/100) oraz kwotę 24 895, 68 zł (dwadzieścia cztery tysiące osiemset dziewięćdziesiąt pięć złotych 68/100) wraz z ustawowymi odsetkami od ww. kwot, od dnia 6 grudnia 2017 r. do dnia zapłaty, zastrzegając jednocześnie, że zapłata roszczeń na rzecz jednego z powodów zwalnia pozwanego z obowiązku świadczenia wobec drugiego z powodów;

III. w pozostałym zakresie powództwo oddala;

IV. ustala, że pozwany ponosi całość kosztów procesu, pozostawiając ich szczegółowe rozliczenie referendarzowi sądowemu.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 9 lutego 2018 roku A. Z. i J. K. wnieśli o zasądzenie od pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w W. solidarnie na swoją rzecz kwoty 44.804,95 CHF oraz kwoty 24.895,68 PLN, wskutek uznania umowy o kredyt hipoteczny za nieważną wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od obu powyższych kwot od dnia 5 grudnia 2017 roku do dnia zapłaty. W przypadku nie uznania powyższego żądania, powodowie ewentualnie domagali się zasądzenia od pozwanego solidarnie na swoją rzecz kwoty 155.680,70 PLN wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 5 grudnia 2017 roku do dnia zapłaty, wskutek uznania następujących zapisów umowy kredytowej za bezskutecznych wobec powodów:

a) § 2 ust. 2 umowy w brzmieniu: Kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Po uruchomieniu kredytu lub pierwszej transzy kredytu wypłaconego w transzach Bank wysłała do

Kredytobiorcy pismo, informujące o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w PLN zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy, przy czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo-odsetkowej;

b) § 7 ust. 1 umowy w brzmieniu: Kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) S.A.

Powodowie domagali się również zasądzenia solidarnie od pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (pозew – k. 3 – 4 akt).

W uzasadnieniu pozwu, powodowie wskazali, że w dniu 19 września 2008 roku zawarli oni z pozwanym umowę o kredyt hipoteczny nr (...). Przedmiotem umowy było udzielenie kredytu w kwocie 800.000,00 złotych na zakup gotowego mieszkania na rynku wtórnym. Powodowie wskazali, że postanowienie § 2 ust. 2 umowy oraz § 7 ust. 1 umowy stanowiły niedozwolone postanowienia umowne, albowiem w chwili podpisania umowy kredytowej wysokość zobowiązań powodów pozostawała nieznana, a kwota kredytu oraz wysokość spłat raty kredytu oraz zadłużenia z tytułu niespłaconego kredytu uzależniona była od miernika wartości, w postaci kursu franka szwajcarskiego wyznaczonego przez pozwanego, który to kurs pozwany mógł określać (i określał) w sposób całkowicie arbitralny, nie będąc ograniczonymi żadnymi postanowieniami umownymi lub ustawowymi.

Powodowie wyjaśnili również, że nie mieli żadnej świadomości odnoszącej się do ryzyka, jakie niosą za sobą powyższe zapisy umowy. Pozwany nie przedstawił powodom żadnych danych, symulacji potencjalnych scenariuszy, historycznych zestawień kursu franka szwajcarskiego, czy też informacji o ryzyku kursowym oraz ryzyku zmiennej stopy procentowej związanej z kredytem indeksowanym do CHF. Podali, że pozwany wywołał wyłącznie wrażenie, iż powinni oni, w zasadzie wyłącznie cieszyć się z udzielonego kredytu, na korzystnych warunkach. Podnosili, że w chwili zawierania umowy byli absolwentami Akademii (...) i nie mieli żadnego merytorycznego przygotowania do własnej oceny tego typu ryzyka, jak i dokonania złożonej wykładni skomplikowanych zapisów umowy.

W ocenie powodów umowa kredytu skonstruowana przez pozwanego zawiera liczne wady prawne powodujące, że jest ona nieważna albo co najmniej częściowo bezskuteczna wobec powodów, a pozwany pobiera nienależne kwoty od powodów. Podali, że w dniu 22 listopada 2017 roku wezwali pozwanego do zwrotu nienależnie otrzymanego przez niego świadczenia w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania. Pozwany nie spełnił jednakże żądania powodów w wyznaczonym terminie, który to upłynął w dniu 4 grudnia 2017 roku, a ponadto pismem z dnia 6 grudnia 2017 roku oświadczył, iż nie zamierza spełnić żądania powodów (uzasadnienie pozwu - k. 5 – 23 akt).

W odpowiedzi na pozew z dnia 11 kwietnia 2018 roku Bank (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie solidarnie od powodów na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych i kosztów opłat skarbowych od pełnomocnictw.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pozwany wskazał, że kwestionuje w szczególności poprawność wszystkich wyliczeń dokonanych przez powoda. W ocenie pozwanego, ze względu na ich stopień skomplikowania, wyliczenia te powinny zostać zweryfikowane w toku postępowania sądowego przez biegłego posiadającego wiadomości specjalne. Pozwany podniósł także zarzut przedawnienia części roszczeń powodów, bowiem zapłata miesięcznych rat jest świadczeniem okresowym, które przedawniają się z upływem trzech lat, wskazując, że przedawnione jest roszczenie powodów za okres wcześniejszy, niż trzy lata liczone wstecz od dnia wniesienia pozwu.

Pozwany wskazał również, że kredyt powodów jest kredytem walutowym indeksowanym do CHF. Obieg środków finansowych, jaki towarzyszy zawarciu i wykonywaniu umowy kredytu indeksowanego do CHF, wyklucza możliwość zakwalifikowania go jako kredytu złotowego. Ponadto, powodowie dobrowolnie zrezygnowali z zaciągnięcia kredytu złotowego, którego oferta została im również przedstawiona przez pozwanego. Decyzję o zaciągnięciu kredytu

indeksowanego do CHF powodowie podjęli w pełni świadomie, będąc poinformowani przez pozwanego o ryzyku z tym związanym.

Zdaniem pozwanego, umowa kredytu indeksowanego mieści się w konstrukcji umowy kredytu, wskazanej w art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe. Postanowienia umowy kredytu, dotyczące klauzuli indeksacyjnej, zostały zaś indywidualnie uzgodnione z powodami i zostały wprowadzone do umowy na wyraźny wniosek powodów. Decydując o wypłacie środków z kredytu, powodowie wiedzieli ponadto, jaki kurs wymiany PLN/CHF stosowany jest przez pozwanego.

W dalszej kolejności pozwany podnosił, że w przypadku uznania za abuzywne odesłań do Tabeli kursów, indeksacja powinna zostać dokonana przy zastosowaniu miernika zgodnego z zasadami współżycia społecznego, a zarazem opartego w zwyczaju. W ocenie pozwanego, takim miernikiem jest kurs rynkowy. Nadto, kursy wskazane w Tabeli Kursów były i są nadal kursami rynkowymi, taki też rynkowy kurs został zastosowany do indeksowania kredytu powodów do CHF (odpowiedź na pozew - k. 154-213 akt).

Istotny pogląd w niniejszej sprawie przedstawił Rzecznik Finansowy w piśmie z dnia 18 października 2018 roku.

W jego ocenie przedmiotem umowy nr (...) jest kredyt wyrażony w PLN. Walutą zobowiązania jest więc PLN, zaś kredyt jest jedynie indeksowany do CHF. Podkreślił również, że postanowienia umowne nie zostały uzgodnione indywidualnie z powodami, albowiem pozwany stosował przy zawieraniu umowy skonstruowany przez siebie wzorzec umowny. Postanowienie odnoszące się do waloryzacji nie określa przy tym głównych świadczeń stron, chyba, że zostało sformułowane w sposób niejednoznaczny, a przyjęta przez Bank konstrukcja przeliczania kapitału kredytu oraz każdorazowej raty powoduje, iż kredytobiorca obowiązany jest do zapłaty wyższych rat kapitałowo-odsetkowych, mimo założenia, że kurs waluty – rzekomo będący przyjętym przez strony miernikiem wartości i podstawą waloryzacji świadczenia – w ogóle nie uległ zmianie na przestrzeni wykonywania umowy i spłaty kredytu (pismo Rzecznika Finansowego - k. 489 – 540 akt).

Strony, aż do zamknięcia rozprawy podtrzymywały stanowiska – powodowie popierali powództwo, a pozwany wnosił o jego oddalenie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Bank (...) S.A. prowadzi działalność, która obejmuje wykonywanie czynności bankowych, w tym udzielanie kredytów (odpis z KRS – k. 218 – 224 akt).

Zgodnie z Rekomendacją S z 2006 roku, dotyczącą dobrych praktyk w zakresie ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, w myśl Rekomendacji 19, Bank powinien dążyć wszelkimi staraniami, aby przekazywane klientom informacje były zrozumiałe, jednoznaczne i czytelne. W relacjach z klientami, w obszarze działalności związanej z ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie bank powinien stosować zasady profesjonalizmu, rzetelności, staranności oraz najlepszej wiedzy (Rekomendacja 20). W punkcie 5.1.5 rekomendowano, aby banki w pierwszej kolejności oferowały klientom kredyty w złotych. Bank może złożyć klientowi ofertę kredytu w walucie obcej lub indeksowanego do waluty obcej dopiero po uzyskaniu od klienta banku pisemnego oświadczenia, potwierdzającego, że dokonał on wyboru oferty w walucie obcej lub indeksowanej do waluty obcej, mając pełną świadomość ryzyka związanego z kredytami zaciąganyymi w walucie obcej lub indeksowanego do waluty obcej. W 5.1.6 wskazano, że Bank powinien posiadać sporządzone w formie pisemnej, procedury wewnętrzne określające sposób i zakres informowania każdego klienta zaciągającego kredyt oprocentowaną zmienną stopą procentową o związanym z tym ryzyku, jak i jego konsekwencjach. Wszystkie pytania i wątpliwości winny być wyjaśnione przez wyszkolonego pracownika, posiadającego niezbędną wiedzę na temat zagrożeń związanych z ryzykiem stopy procentowej ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie. Zaleca się, aby klient zaciągający kredyt podpisał oświadczenie, iż został poinformowany przez bank o ponoszeniu ryzyka stopy procentowej oraz, że jest świadomy jego ponoszenia. W 5.1.7. rekomenduje się, aby bank przedstawiając klientowi ofertę kredytu w walucie obcej lub indeksowanego do waluty obcej informował klienta o kosztach obsługi ekspozycji kredytowej w wypadku

niekorzystnej dla klienta zmiany kursu walutowego. Informacje takie mogą być przekazane na przykład w postaci symulacji wysokości rat kredytu. Informacje te powinny zawierać w szczególności:

- koszty obsługi kredytu przy aktualnym poziomie kursu złotego do waluty ekspozycji kredytowej, bez zmian poziomu stóp procentowych,
- koszty obsługi ekspozycji kredytowej, przy założeniu, że stopa procentowa dla waluty ekspozycji kredytowej jest równa stopie procentowej dla złotego, a kapitał ekspozycji kredytowej jest większy o 20 %,
- koszty obsługi ekspozycji kredytowej przy deprecjacji kursu złotego do waluty ekspozycji kredytowej w skali odpowiadającej różnicy między maksymalnym i minimalnym kursem złotego do waluty ekspozycji kredytowej w ciągu ostatnich 12 miesięcy, bez zmian poziomu stóp procentowych.

W rekomendacji 19 (5.1.3.) wskazano, że Bank powinien przedstawić kredytobiorcom informacje o całkowitym koszcie kredytu oraz rzeczywistej rocznej stopie procentowej, uwzględniając koszty znane w momencie zawarcia umowy.

W punkcie 5.2.2 lit. c rekomendacji 20 zalecano, aby podawać w umowie sposób i terminy ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności, wyliczana jest wysokość rat kapitałowo-odsetkowych, a także warunków i konsekwencji zmiany waluty ekspozycji kredytowej (Rekomendacja S – k. 91 – 105 akt)

W dniu 19 sierpnia 2008 roku A. Z. i J. K. złożyli wniosek kredytowy nr (...), w którym wnioskowali o przyznanie jednorazowo 800.000,00 złotych kredytu na zakup nieruchomości na rynku wtórnym. We wniosku zaznaczyli, że walutą kredytu ma być CHF, a spłata kredytu miałyby następować w ratach równych (wniosek kredytowy nr (...) - k. 228-230 akt).

W dniu 19 września 2008 roku powodowie zawarli z pozwanym umowę o kredyt hipoteczny nr (...) (umowa kredytu – k. 27 – 32 akt).

W § 2 ust. 1 umowy wskazano, że kwota kredytu wynosi 800.000,00 PLN. Z § 2 ust. 2 umowy wynikało, że kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Po uruchomieniu kredytu lub pierwszej transzy kredytu wypłaconego w transzach Bank był zobligowany do wysyłania do Kredytobiorcy pisma, informującego o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w PLN zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy, przy czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo-odsetkowej.

Jako cel kredytu, na podstawie § 2 ust. 3 umowy, wskazano zakup przez powodów mieszkania na rynku wtórnym za łączną kwotę 800.000,00 złotych. Nieruchomość ta miała być również przedmiotem zabezpieczenia, na którym ustanowiona miała być hipoteka na rzecz Banku (§ 2 ust. 5).

Okres kredytowania miał wynosić 480 miesięcy – licząc od dnia wypłaty kredytu lub jego pierwszej transzy (§ 2 ust. 6).

Zgodnie z § 4 ust. 1 umowy, od kwoty udzielonego kredytu Bank miał pobrać jednorazową bezzwrotną prowizję w wysokości 6.400,00 złotych, płatną przed uruchomieniem kredytu lub jego pierwszej transzy.

W § 6 umowy kredytu zostały zawarte postanowienia odnoszące się do oprocentowania kredytu. I tak na podstawie ust. 1 wskazano, że kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej. Na podstawie ust. 2, w przypadku kredytu oprocentowanego według zmiennej stopy procentowej, Kredytobiorca miał ponosić ryzyko zmian stóp procentowych co oznacza, iż w przypadku wzrostu poziomu stopy referencyjnej wyższe będzie oprocentowanie kredytu i wzrośnie wówczas wysokość miesięcznej raty kapitałowo-odsetkowej. W ust. 3 postanowiono, że oprocentowanie kredytu wynosi 3.7900% w stosunku rocznym, co stanowi sumę stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) obowiązującej w dniu sporządzenia umowy oraz marży w wysokości 1.0000 p.p., stałej w całym okresie kredytowania. Odsetki

miały być naliczane za każdy dzień od aktualnego salda zadłużenia (ust. 4), a oprocentowanie kredytu miało ulegać zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M (ust. 5). Stopa referencyjna miała zmieniać się w cyklu kwartalnym i przyjmować wartość z ostatniego dnia roboczego ostatniego miesiąca poprzedzającego kolejny kwartał kalendarzowy (ust. 6).

W § 7 umowy, odnoszącym się do spłaty kredytu, wskazano w ust. 1, że Kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) S.A. Spłata kredytu miała następować poprzez bezpośrednie potrącenie przez Bank należnych mu kwot z rachunku Kredytobiorcy w Banku (ust. 3).

Na podstawie § 9 umowy, na zabezpieczenie spłaty kredytu wraz z odsetkami i innymi kosztami, Kredytobiorca był obowiązany do ustanowienia na rzecz Banku: hipoteki kaucyjnej do sumy 1.360.000,00 PLN na nieruchomości położonej przy ul. (...), (...)-(...) W.; cesji na Bank praw z polisy ubezpieczeniowej od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości, na której zostanie ustanowiona hipoteka; cesji na Bank praw z polisy ubezpieczeniowej na życie kredytobiorcy, którym jest A. Z. (ust. 1).

W § 12 ust. 1 umowy kredytu, Bank wskazano, że całkowity koszt kredytu na dzień zawarcia umowy wynosi 892.602,63 PLN. Rzeczywista roczna stopa oprocentowania na dzień sporządzenia umowy wynosiła zaś 4.72% w skali roku (umowa o kredyt hipoteczny nr (...) k. 27-32).

Integralną częścią umowy kredytu nr (...) był Regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A., a także Cennik Kredyt Hipoteczny/Pożyczka Hipoteczna (Regulamin kredytowania - k. 235-254 akt, Cennik Kredyt Hipoteczny - k. 256 akt).

Wskazany Regulamin zawierał między innymi definicje pojęć. W § 3 zawarto postanowienie wskazujące, iż kredyt udzielony jest w walucie PLN oraz może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w Banku (...) /ust. 1 i 2 § 3 Regulaminu – k. 236 akt/.

W § 8 ust 1 Regulaminu wskazano zaś, że kredyt jest spłacany w terminie określonym w umowie kredytu poprzez obciążanie rachunku wskazanego w umowie kredytu, z zastrzeżeniem, że w przypadku, gdy termin spłaty kredytu przypada w niedzielę lub święto, obciążenie rachunku następuje w następnym dniu roboczym. Obciążenie rachunku kwotą raty spłaty nie może powodować powstania debetowego salda w wysokości przekraczającej dopuszczalne zadłużenie na rachunku. W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku (...) z dnia spłaty (§ 8 Regulaminu – k. 239 – 240 akt).

W § 9 zawarto postanowienie, w którym zastrzeżono, że w przypadku nie spłacenia przez Kredytobiorcę w terminie raty spłaty wynikającej z umowy kredytu, niespłacona kwota staje się zadłużeniem przeterminowanym, z zastrzeżeniem, że w przypadku przeterminowania raty odsetkowej Bank ma prawo naliczać odsetki od chwili wytoczenia o nie powództwa. Bank nalicza od wymagalnego kapitału odsetki według stopy określonej w aktualnym cenniku dla zadłużenia przeterminowanego z zastrzeżeniem, że w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, Bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności kredytu dokonuje przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez Bank w Tabeli Kursów Walut Obcych. Od wymagalnego kapitału, wyrażonego w PLN Bank nalicza dalsze odsetki w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych (§ 9 Regulaminu – k. 240 akt).

W § 22 Regulaminu Bank zastrzegł sobie prawo do zmiany cennika w okresie obowiązywania umowy kredytu, jeżeli wystąpi jedna z przyczyn, m.in. zmiana parametrów rynkowych, środowiska konkurencji, przepisów prawa, w szczególności przepisów podatkowych i rachunkowych, stosowanych w sektorze bankowym, zmiany poziomu inflacji bądź innych warunków makroekonomicznych oraz zmiany zakresu lub formy świadczenia usług. Dodatkowo

wskazano, że aktualny cennik dostępny jest w placówkach Banku oraz Kanalach Bankowości Elektronicznej (§ 22 Regulaminu – k. 244 akt).

A. Z. i J. K. nie zwracali się do innych banków w celu uzyskania oferty kredytu. Pracownicy placówki Banku (...) nie zaproponowali klientom innego kredytu, niż indeksowany do CHF, wskazując im, że kredyt waloryzowany jest korzystniejszy niż kredyt złotowy. Nie została im również przedstawiona tabela, symulacja, czy wykresy informujące o ewentualnym ryzyku. Postanowienia umowy kredytowej nie były negocjowane z klientami, a Bank korzystał ze skonstruowanego przez siebie wzorca umownego. Powodowie mieli możliwość wcześniejszego zapoznania się z podpisywaną umową. Pracownik Banku, który podpisywał z powodami umowę kredytu nie był świadomy, że umowa kredytu waloryzowana do CHF zawierana z powodami wiąże się z aż tak dużym ryzykiem, związanym ze zmiennością kursu CHF (zeznania powoda J. K. – protokół z rozprawy – k. 681 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 678 v. – 679 akt; potwierdzające i uzupełniające wyjaśnienia złożone w trybie informacyjnym – protokół z rozprawy – k. 556 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 553-554 akt; zeznania powódki A. Z. – k. 681 akt, adnotacje w protokole pisemnym - k. 679 akt; zeznania świadka - M. K. – protokół z rozprawy – k. 597 akt; adnotacje w protokole pisemnym - k. 594-595 akt, zeznania świadka P. P. – protokół z rozprawy – k. 597 akt; adnotacje w protokole pisemnym - k. 595 akt).

Pismem z dnia 19 września 2008 roku Kredytobiorcy złożyli wniosek o zmianę daty spłaty raty kredytu według umowy nr (...) na 16 dzień każdego miesiąca (wniosek o zmianę daty spłaty raty kredytu – k. 234 akt).

Kwota kredytu w wysokości 800.000,00 złotych została wypłacona powodom w dniu 22 września 2008 roku, zgodnie z dyspozycją wypłaty środków z kredytu (dyspozycja wypłaty - k. 260 akt).

W dniu 10 października 2008 roku A. Z. i J. K. zawnioskowali o zmianę warunków kredytu nr (...) poprzez zmianę rachunku do spłaty kredytu na rachunek prowadzony w CHF. Kredytobiorcy zorientowali się, że w ten sposób rata ich kredytu będzie niższa o około 200 złotych. Spłata kredytu bezpośrednio w walucie CHF od 10 października 2008 roku była dokonywana z rachunku powodów prowadzonego w CHF (wniosek o zmianę warunków kredytu k. 231-233 akt; zeznania powoda J. K. – protokół z rozprawy – k. 681 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 678 v. – 679 akt; potwierdzające i uzupełniające wyjaśnienia złożone w trybie informacyjnym – protokół z rozprawy – k. 556 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 553-554 akt).

Zdolność kredytowa wnioskodawców została oceniona pozytywnie /podejmowanie decyzji z dnia 08 września 2008 r. - k. 403 – 404 akt; podejmowanie decyzji z dnia 18 września 2008 r. – k. 406 – 407 akt; podejmowanie decyzji z dnia 19 września 2008 r. – k. 408 – 409 akt/. Wobec podjętych przez J. K. negocjacji obniżono marży z 1.10 do 1.05 i prowizji z 1.00 do 0.80, wobec tego, że klient pracował wówczas w renomowanej firmie na stanowisku dyrektorskim, miał wysokie zarobki, a wnioskowany kredyt nie przekraczał 80% wartości nieruchomości /decyzja negocjacji cenowej z dnia 9 września 2008 r. – k. 405 akt; decyzja negocjacji cenowej – k. 410 akt/.

W dniu 22 listopada 2017 roku powodowie skierowali do pozwanego wezwanie do:

1. zwrotu wszystkich kwot zapłaconych przez powodów w związku z wykonywaniem umowy o kredyt hipoteczny z dnia 19 września 2008 roku, w szczególności kwot zapłaconych tytułem spłaty rat kredytu od dnia zawarcia umowy do dnia 16 listopada 2017 roku w wysokości 110.897,27 CHF, wszystkich kwot zapłaconych po tej dacie jako świadczenia nienależnego w związku z tym, iż powyższa umowa kredytu jest nieważna, oraz kwotę 61.651,08 PLN z tytułu nienależnie pobranych odsetek na ubezpieczenie na życie, nieruchomości oraz opłaty z tytułu refinansowania kosztów ubezpieczenia pomostowego, jak również kwotę 6.400,00 PLN tytułem nienależnie pobranej prowizji za udzielenie kredytu hipotecznego.

2. albo, w przypadku nieuwzględnienia żądania z punktu 1. powyżej, do zwrotu powodom kwoty 152.893,76 PLN, jako zapłaconej ponad kwotę rat należnych, zgodnie z treścią stosunku prawnego łączącego strony, z uwagi na ustalenie

przez bank wysokości rat z zastosowaniem niedozwolonych postanowień umownych – w terminie 7 dni od dnia otrzymania pisma (wezwanie do zapłaty k. 33-34, potwierdzenie odbioru z dnia 27 listopada 2017 roku - k. 33 akt).

W odpowiedzi na wezwanie do zapłaty z dnia 6 grudnia 2018 r. Bank (...) wskazał, że saldo zadłużenia z tytułu udzielonego powodowi kredytu jest wyliczone zgodnie z postanowieniami zawartej umowy. Wszelkie postanowienia zawarte w umowie są wiążące i prawnie skuteczne. Pozwany podał, że Kredytobiorcy korzystają z możliwości zakupu waluty na rynku po kursie rynkowym i dokonywania spłaty rat kredytu bezpośrednio w tej walucie, bez względu na kurs obowiązujący w Banku. Spłata kredytu bezpośrednio w walucie CHF – zgodnie z wnioskiem powodów – następuje od 10 października 2008 roku, z rachunku powodów prowadzonego w CHF (odpowiedź pozwanego na wezwanie do zapłaty k. 38-40).

Od dnia zawarcia umowy do dnia wniesienia pozwu – powodowie zapłacili na rzecz pozwanego łączną kwotę 112.682,41 CHF tytułem rat kapitałowo-odsetkowych. Powodowie uiszcili również na rzecz pozwanego opłaty z tytułu ubezpieczeń, przewidzianych w umowie kredytu. Od dnia zawarcia umowy do dnia wniesienia pozwu dokonali oni wpłat na rzecz pozwanego tytułem opłat za ubezpieczenia łączną kwotę 65.140,60 złotych (zaświadczenia o poniesionych kosztach od kredytu hipotecznego i wysokości odsetek od kredytu hipotecznego - k. 107-144 akt).

Stosowany przez Bank (...) do ustalania kursów tabelowych w latach 2008-2014 znajdował się na poziomie analogicznym do większości spreadów stosowanych przez banki konkurencyjne. Tabela kursowa pozwanego ustalana w tym okresie nie odstawała od innych porównywalnych i adekwatnych źródeł rynkowych (opinia biegłego sądowego z zakresu bankowości inwestycyjnej, rynków finansowych, finansów przedsiębiorstw - k. 612-631 akt).

Ustalając stan faktyczny, Sąd oparł się na dokumentach, zgromadzonych w aktach, których prawdziwość i autentyczność nie budziła wątpliwości i nie była kwestionowana przez żadną ze stron. Sąd oparł się także na dokumentach złożonych przez strony w kserokopiach, gdyż nie kwestionowała ich żadna ze stron niniejszego postępowania i z tego względu nie było konieczne ich przedłożenie w oryginale.

Złożone do akt sprawy wydruki orzeczeń /k. 411 - 463 akt/ Sąd wziął pod uwagę przy wykładni stosowanych przepisów, uznając, że brak jest podstaw do ich oceny jako materiału dowodowego.

Jako niemające znaczenia dla ustalenia stanu faktycznego, a stanowiące poparcie argumentacji prawnej stron Sąd ocenił raport dotyczący spreadów / k. 528 534 akt/, raport Rzecznika Finansowego z czerwca 2016 roku /k. 41 – 90 akt/, opinię Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego Ocena wpływu na sytuację sektora bankowego i polskiej gospodarki propozycji przewalutowania kredytów mieszkaniowych udzielonych w CHF na PLN według kursu z dnia udzielenia kredytu z 2013 roku / k. 263 – 266 akt/, Rekomendację A /k. 267 - 273 akt/, Rekomendację G /k. 282 akt/, opinię na temat sposobu ustalania rynkowego kursu walutowego / k. 282 – 285 akt/, ekspertyzę dotyczącą walutowych kredytów hipotecznych indeksowanych do kursu CHF/PLN / k. 286 – 308/, opinię biegłego w sprawie I C 4705/15 wraz z opinią uzupełniającą /k. 309 – 314 akt; k. 651 – 666 akt/, Białą księgę kredytów hipotecznych z marca 2015 r. /k. 315 – 343 akt/, prezentację z 3 lutego 2015 r. /k. 343 - 349 akt/, opinię prawną dotyczącą wybranych problemów związanych z umowami o kredyty denominowane lub indeksowane do waluty obcej /k. 355 - 358 akt/, opinię prawną w sprawie konsekwencji uznania za niedozwolone postanowień umów kredytowych, przewidujących zastosowanie kursu CHF z tabeli banku do przeliczania wyłaconego kredytobiorcy kapitału kredytu / k. 362 - 363 akt/.

Sąd ocenił jako ostatecznie nieprzydatne dla rozstrzygnięcia przedłożone przez stronę pozwaną wydruki z artykułów prasowych, albowiem nie miały one żądanego znaczenia dla ustalenia kwestii spornych pomiędzy stronami.

Podstawę ustaleń stanu faktycznego stanowiły również osobowe źródła dowodowe, w zakresie, w którym zostały one obdarzone atrybutem wiary.

Niewiele wniosły do sprawy zeznania świadka M. K. /protokół z rozprawy – k. 597 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 594 – 595 akt/, która wprost przyznała, że nie pamięta okoliczności związanych z zawarciem umowy, z uwagi na ilość podpisywanych umów kredytu. Za wiarygodne Sąd uznał zeznania świadka, w których opisywała ona

procedurę udzielania kredytu złotowego indeksowanego do CHF. W tożsamy sposób Sąd ocenił zeznania świadka P. P. /protokół z rozprawy – k. 595 akt/. Zeznania te należy uznać na logiczne i spójne, a ich prawdziwość nie budziła w ocenie Sądu wątpliwości.

Okoliczności zawarcia umowy kredytu zostały w sposób logiczny i konsekwentny zrelacjonowane w zeznaniach powodów – J. K. /protokół z rozprawy – k. 681 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 678 v. – 679 akt; potwierdzające i uzupełniające wyjaśnienia złożone w trybie informacyjnym – protokół z rozprawy – k. 556 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 553-554 akt/ i A. Z. /zeznania powódki A. Z. – k. 681 akt, adnotacje w protokole pisemnym - k. 679 akt/. Sąd dał wiarę tym zeznaniom w zakresie, w jakim korespondowały z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym, jak również wzajemnie się uzupełniały. Jako niewiarygodne Sąd ocenił zeznania powoda, z których wynikało, że nie było możliwości negocjacji żadnych postanowień umownych, albowiem z decyzji negocjacyjnych wynikało, iż obniżeniu, na skutek podjętych uzgodnień, podlegała zarówno marża, jak i prowizja. W pozostałym zakresie powodowie w sposób szczerzy i emocjonalny opisywali procedurę udzielania mu kredytu, jak również przedstawili konsekwencje zawarcia umowy, zawód związany z jej zawarciem, a przede wszystkim niepewność, co do tego, do jakiej wysokości może zwiększyć się zarówno saldo kredytu, jak i raty.

Sąd oparł w niewielkim zakresie ustalenia stanu faktycznego na opinii biegłego sądowego z zakresu bankowości inwestycyjnej, rynków finansowych i finansów przedsiębiorstw (...), w zakresie, w jakim zobrazował on sposób wykonywania umowy w zakresie stosowanych kursów CHF/PLN. Opinia ta zdaniem Sądu została sporządzona w sposób rzetelny, a wnioski z niej płynące są spójne i logiczne.

Wobec wyjaśnienia wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia, uznając, że wnioski o dopuszczenie dowodów z opinii innych biegłych zmierzają jedynie do przedłużenia postępowania Sąd je pominął na podstawie art. 235 (2) § 1 pkt 2 k.p.c.

Sąd nie uwzględnił wniosków strony pozwanej o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków M. S., K. M. i J. C. /wniosek – k. 157 akt/, albowiem wskazane osoby nie brały udziału w procedurze zawierania umowy, a okoliczności wskazane we wniosku dowodowym dotyczyły procedur zawierania umów kredytu w pozwanym banku, jak również procedur związanych z ustalaniem tabel kursów walut i zabezpieczeniami ryzyka walutowego związanego z udzieleniem kredytu indeksowanego do waluty obcej i sposobu księgowania takich kredytów w księgach rachunkowych Banku. Okoliczności te nie były przedmiotem rozmów związanych z zawarciem umowy kredytu przez strony. Jak przyznała świadek M. K. sposób ustalania kursów walut przez (...) Bank SA nie był jej znany, a co za tym idzie – nie sposób jest uznać, że mogła w tym zakresie udzielać rzetelnych informacji klientom.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo było zasadne, oddaleniu podlegało roszczenie odsetkowe w niewielkim zakresie oraz żądanie zasądzenia kwot objętych pozwem solidarnie od pozwanego na rzecz powodów.

W niniejszej sprawie spór koncentrował się wokół tego, czy zawarta przez strony umowa kredytu jest ważna.

Zgodnie z treścią art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2357 z późn. zm.), przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

Jak wynika z ust. 2 ww. przepisu, umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy; kwotę i walutę kredytu; cel, na który kredyt został udzielony; zasady i termin spłaty kredytu; w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu;

czy też warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy. Jak z tego wynika, kwota i waluta kredytu, są jednymi z essentialia negotii umowy kredytu i muszą być w sposób jednoznaczny i niebudzący wątpliwości określone przez strony umowy.

Wskazany powyżej przepis Prawa bankowego, stwierdzający, iż umowa kredytu powinna określać szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Z tego też względu uznać należy, że kredytobiorca już na etapie zawierania z bankiem umowy o kredyt powinien zostać w odpowiedni sposób przez niego poinformowany o istotnych dla kredytobiorcy zasadach związanych ze spłatą kredytu.

Z literalnego brzmienia § 2 umowy kredytu wynikało, że kwota udzielonego kredytu wynosiła 800.000,00 PLN, przy czym kredyt ten był indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Po uruchomieniu kredytu lub pierwszej transzy kredytu wypłacanego w transzach Bank wysyłał do Kredytobiorcy pismo informujące o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w PLN, zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu/transzy, przy czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu. Spłata zadłużenia z tytułu kredytu i rat odsetkowych miała następować, zgodnie z § 7 ust. 1 umowy kredytowej, w CHF z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) S.A. / vide Umowy kredytowej – k. 82 akt/.

W orzecznictwie przyjmuje się, że jeżeli kwota kredytu jest powiązana z kursem waluty obcej, to dopuszczalne jest w świetle treści art. 358 k.c., aby wypłata i spłata kredytu następowała w walucie polskiej albo w tej walucie, przy czym jeśli to dotyczy wyłącznie sposobu wykonania zobowiązania pieniężnego, nie powoduje zmiany waluty wierzytelności (dopuszczalność zastosowania klauzuli indeksacyjnej lub denominacyjnej nie został zakwestionowany w orzecznictwie por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2011 r., IV CSK 377/10, z dnia 29 kwietnia 2015 r., V CSK 445/14 i z dnia 29 października 2019 r. IV CSK 309/18).

Korzystając z zasady swobody umów, wyrażonej art. 353¹ k.c., strony umowy kredytu mogły zawrzeć w ich treści postanowienie różnicujące walutę kredytu w zakresie zobowiązania Banku wypłacającego kredyt i walutę zobowiązania Kredytobiorcy – walutę kredytu do spłaty. Należy wskazać, że w dacie zawarcia spornej umowy treść art. 69 ustawy Prawo bankowe nie zawierała bezwzględnie obowiązującej normy prawnej, z której wynikałoby, że w zakresie waluty wypłaty i spłaty kredytu, waluta kredytu winna być tożsama. Zgodnie bowiem z art. 358¹ § 2 k.c., strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. Takim miernikiem wartości może być również waluta obca, w oparciu o którą nastąpi przeliczenie zobowiązania jednej ze stron umowy (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 05 października 2014 roku, VI ACa 1721/13, LEX 1567108 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2013 roku, I CSK 313/12, Legalis 701204).

Jednocześnie, nie sposób uznać, że zastosowany mechanizm waloryzacji stanowi instrument finansowy. Sąd stoi na stanowisku, że trafny jest pogląd wyrażony w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 03 grudnia 2015 roku w sprawie C -312/14 (R. J. – W.) – (...) Bank (...)/M. L., M. L.), w którym wskazano, że art. 4 ust. 1 pkt 2 dyrektywy 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 roku w sprawie rynków instrumentów finansowych, zmieniającej dyrektywę Rady 85/611/EWG i 93/6/EWG i dyrektywę 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylającej dyrektywę Rady 93/22/EWG (MIFID), w rozumieniu tego przepisu nie stanowią usługi lub działalności inwestycyjnej niektóre transakcje wymiany dokonywane przez instytucję kredytową na podstawie postanowień umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, takiej jak umowa w postępowaniu głównym, które polegają na określeniu kwoty kredytu na podstawie kursu kupna waluty, mającego zastosowanie przy uruchomieniu środków oraz ustaleniu wysokości rat na podstawie kursu sprzedaży ww. waluty, a mającego zastosowanie przy obliczaniu każdej raty.

Mając na względzie całość zgromadzonego, w niniejszej sprawie materiału dowodowego, należy dojść do wniosku, że powodom przedstawiono jedynie ogólną informację o ryzyku walutowym. Nie sposób zaś uznać, że analizowane postanowienia umowne dotyczące mechanizmu waloryzacji spełniają rygory określenia szczegółowych sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego wyliczana jest m.in. kwota kredytu i rat kapitałowo-odsetkowych. Nie budzi również wątpliwości, że zasady przeliczania udzielonej kwoty kredytu w PLN na walutę wypłaty albo spłaty kredytu, zostały sformułowane we wzorcu umowy stosowanym przez Bank. Nie ulega również wątpliwości, że przy podpisywaniu umowy proponent – Bank posłużył się wzorcem, stosowanym w procedurze zawierania umowy kredytowej.

Zgodnie z treścią art. 385 § 2 zd. 1 k.c. wzorzec umowy powinien być sformułowany jednoznacznie i w sposób zrozumiały. Postanowienia niejednoznaczne należy przy tym tłumaczyć na korzyść konsumenta.

W świetle art. 385¹ k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to jednak postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Jeżeli więc postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony związane są umową w pozostałym zakresie (§ 2). Za nie uzgodnione indywidualnie należy zaś uznać te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3).

Mając na względzie powyższe regulacje, wskazać należy, że uznanie konkretnej klauzuli umownej za postanowienie niedozwolone wymaga stwierdzenia łącznego wystąpienia wszystkich wymienionych w nim przesłanek. Analizowane postanowienie umowy zawartej z konsumentem (lub wzorca umownego) nie może być więc postanowieniem w sposób jednoznaczny określającym główne świadczenia stron, uzgodnionym indywidualnie oraz musi kształtować prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Klauzula generalna dobrych obyczajów odnosi się do pozaprawnych norm postępowania. Treści tych norm nie da się przy tym określić w sposób zupełny, ponieważ kształtowane są one poprzez ludzkie postawy, które uwarunkowane są tak przyjmowanymi przez dane społeczeństwo wartościami moralnymi, jak i celami ekonomicznymi i związanymi z tym praktykami życia gospodarczego. Za dobre obyczaje uważa się w szczególności normy postępowania, które polecają nie nadużywania posiadanej przewagi ekonomicznej w stosunku do słabszego uczestnika obrotu – w szczególności konsumenta (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 maja 2016 roku, sygn. akt VI ACa 222/15).

Do rażącego naruszenia interesów konsumenta dochodzi natomiast wtedy, gdy w umowie przewidziane są nieusprawiedliwione dysproporcje w rozłożeniu umownych praw i obowiązków stron – na niekorzyść konsumenta. Chodzi tutaj o takie postanowienia umowne, które szczególnie dotkliwie godzą w interesy majątkowe konsumenta.

W myśl art. 22¹ k.c., za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. W przedmiotowej sprawie nie ulega zatem wątpliwości, że w chwili zawierania umowy kredytowej powodowie posiadali status konsumenta. Powodowie zawarli bowiem umowę kredytu w celu realizacji wspólnych, własnych potrzeb mieszkaniowych, co też wyklucza możliwość przypisania mu statusu przedsiębiorcy, który z całą pewnością posiadała strona pozwana.

Nie ulega wątpliwości, że ocena postanowień umowy powinna być dokonywana według zasad przewidzianych w art. 385¹ k.c., a zatem według stanu z chwili jej zawarcia oraz w okolicznościach jej zawarcia, przy uwzględnieniu pozostających z nią w związku umów, stosownie do art. 385² k.c. oraz art. 4 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 05 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. UE L z 21 kwietnia 1993 r., dalej: „Dyrektywa 93/13”). Kontrola incydentalna wzorca winna być zatem dokonana na chwilę zawarcia

umowy, nie zaś jej wykonywania - zmiana warunków ekonomicznych działania pozwanego Banku, np. w sytuacji kryzysu na rynkach pieniężnych i finansowych, konieczność zachowania płynności i rentowności Banku, jako związane z wykonywaniem umowy, a nie z procesem formułowania wzorca i zawarcia umowy, pozostawały bez znaczenia dla rozważań tym zakresie.

Możliwość oceny postanowień umowy przez pryzmat art. 385¹ k.c. nie zmieniał również fakt wejścia w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011 roku o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2011 r. Nr 165, poz. 984), którą zmieniono m.in. art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku - Prawo bankowe (aktualnie t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 128), poprzez dodanie w ust. 2 po pkt 4 - pkt 4a, zobowiązującego do zamieszczenia szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty lub spłaty kredytu w umowie o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż polska. W przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, zastosowanie znajduje art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b ustawy, o której mowa w art. 1, w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie, Bank bezpłatnie dokonuje stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki.

Dokonana ustawą z dnia 29 lipca 2011 roku nowelizacja Prawa bankowego w zakresie istniejących już stosunków prawnych przyznała kredytobiorcy jedynie dodatkowe uprawnienie do spłaty rat kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej, bezpośrednio w tej walucie. Tym samym, kredytobiorca mógł dokonać wyboru formy spłaty, np. w złotych polskich, co oznacza konieczność zamieszczenia w umowie kredytowej, zgodnie z wymaganiami art. 69 ust. 2 pkt 4a, szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego wyliczana jest w szczególności kwota kredytu, jego transz i rat oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 2014 roku, I CSK 607/13, LEX nr 1622296). W efekcie, z przepisów ustawy nowelizującej art. 69 ustawy Prawo bankowe nie można wywodzić dalej idących skutków, w tym skutków w postaci sankcji postanowień umów zawartych przed dniem jej wejścia w życie i ewentualnego wyłączenia ich spod oceny przez pryzmat art. 385¹ k.c.

W związku z tym, że ustalenie podstaw abuzywności nie może bowiem nastąpić dopiero w oparciu o rezultaty ich stosowania (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2019 roku, (...)2019/11/41) Sąd stoi na stanowisku, że dla oceny abuzywności postanowień umowy bez znaczenia pozostawał sposób wykonania przez pozwanego umowy kredytu oraz zastosowany przez niego kurs CHF dla przeliczeń wynikających z umowy, w tym dla określenia kwoty kredytu jak i wysokości spłat rat w złotychkach oraz prowizji. Okoliczność, czy kurs ten był kursem rynkowym nie pozostawała bowiem bez wpływu na treść przedmiotowego rozstrzygnięcia.

Pozwany, mimo spoczywania na nim ciężaru dowodzenia, nie wykazał w przedmiotowej sprawie, zgodnie z art. 385¹ § 4 k.c., aby kwestionowane przez powodów postanowienia umowy zawarte w § 2 ust. 2 i § 7 ust. 1, były postanowieniami uzgodnionymi z powodem indywidualnie. Zgodnie z art. art. 385¹ § 1 k.c., postanowieniem indywidualnie uzgodnionym nie jest postanowienie, którego treść konsument mógł negocjować - jest nim takie postanowienie, które w rzeczywistości powstało na skutek indywidualnych uzgodnień. W dodatku, za niezgodnione indywidualnie uważa się te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, zwłaszcza, jeżeli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej.

Z zebranego materiału dowodowego wynikało, że powód podjął negocjacje dotyczące warunków cenowych - marży i prowizji, a zatem - nie sposób przyjąć, zwłaszcza, w świetle zeznań powodów, że wskazywana przez pozwanego możliwość negocjacji warunków umowy miała wynikać jedynie z propozycji samego klienta. Tym samym, należało uznać, że istniała hipotetyczna możliwość negocjacji kursu waluty dotyczącej wypłaty kredytu. Możliwość wyboru spłaty zadłużenia w walucie obcej, z której powodowie mogli zrezygnować, nie można uznać za tożsamą ze świadomą zgodą na podjęcie wszelkich ryzyk związanych ze spłatą kredytu denominowanego. Za niewystarczające uznać należy wskazanie w umowie czy też we wniosku kredytowym, że ryzyko związane ze zmianą kursu waluty ponosi

kredytobiorca oraz odebranie od niego oświadczenia zawartego we wniosku o udzielenie kredytu, czy też w umowie o standardowej treści, że został on poinformowany o ponoszeniu ryzyka zmiany kursu waluty oraz przyjął do wiadomości i akceptuje to ryzyko. Przedkontraktowy obowiązek informacyjny banku wiąże się z obowiązkiem wskazania konsumentowi, że zaciągnięcie tego rodzaju kredytu jest bardzo ryzykowne, a efektem może być obowiązek zwrotu kwoty wielokrotnie wyższej aniżeli postawionej mu do dyspozycji przez bank, mimo dokonywania regularnych spłat. (tak: Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, LEX nr 2744159).

Ustalone zasady przeliczania wartości kredytu w oparciu o klauzulę indeksacyjną wymagają oceny, czy nie jest to postanowienie określające główny przedmiot umowy, w rozumieniu art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. W tym celu należy dokonać analizy treści art. 69 Prawo Bankowe z treścią umowy stron, w której Bank ustalił kwotę udzielonego kredytu w PLN, a Kredytobiorca zobowiązał się do korzystania z kwoty wypłaconej w walucie PLN indeksowanej do CHF i zwrotu wykorzystanej sumy wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty.

Pojęcie „postanowień określających główne świadczenia stron”, którego ustawodawca użył w art. 385¹ § 1 k.c., mogło budzić kontrowersje z uwagi na wysuwane zapatrywania co do braku przesądzającego znaczenie, czy wspomniane świadczenia należą do essentialia negotii (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2013 roku, I CSK 313/12). Pojęcie to należy bowiem interpretować wąsko, w nawiązaniu do kluczowych przedmiotowo elementów umowy. Przemawia za tym treść przepisu nie odnoszących się do świadczeń „dotyczących głównych postanowień”, ale „określających” te postanowienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 08 czerwca 2004 roku, I CK 635/03, LEX nr 846537). Jak wskazał Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wydanym na gruncie art. 4 ust 2 Dyrektywy 93/13 orzeczeniu z dnia 30 kwietnia 2014 roku o sygn. C 26/13 (orzeczenie wstępne w sprawie Á. K. i H. R. v. (...)): „Za warunki umowy, które mieszczą się w pojęciu określenia głównego przedmiotu umowy w rozumieniu tego przepisu, należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę.”

Zdaniem Sądu, ww. umowna klauzula waloryzacyjna nie jest objęta wyłączeniem zawartym w art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c., ponieważ nie określa w sposób bezpośredni świadczenia głównego, wprowadzając jednocześnie umowny reżim jego przeliczenia. Postanowienia bankowego wzorca umownego, które zawiera uprawnienie banku do przeliczania sumy wykorzystanego przez Kredytobiorcę kredytu do waluty obcej, tj. klauzula tzw. spreadu walutowego, w rozumieniu ww. przepisu Kodeksu cywilnego nie formułują głównych świadczeń stron. Tym samym, nie sposób jest przyjąć, że ww. postanowienia są postanowieniami o charakterze przedmiotowo istotnym, a w konsekwencji - mogą zostać objęte kontrolą zgodności z zasadami obrotu konsumenckiego.

Nie ulega natomiast wątpliwości, że kwestionowane przez powodów postanowienia umowy kredytu kształtowały ich prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy.

W postanowieniach wskazanych przez powodów jako abuzywne, nie zawarto bowiem precyzyjnego wskazania sposobu określenia kursów walut, jakie zostaną zastosowane w celu przeliczenia zobowiązania. Funkcji takiej nie spełniało postanowienie, że przeliczenie nastąpi według aktualnej Tabeli kursów Banku (§ 7 ust. 1 umowy w brzmieniu: Kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) S.A.). Tabela kursów Banku może być bowiem zmieniana nawet kilka razy dziennie. Konsument nie ma więc pewności, jaki kurs zostanie zastosowany do przeliczenia raty kredytu. Również postanowienie dotyczące przeliczania kwoty wypłaconego kredytu było nieprecyzyjne (§ 2 ust. 2 umowy w brzmieniu: Kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Po uruchomieniu kredytu lub pierwszej transzy kredytu wypłaconego w transzach Bank wysłała do Kredytobiorcy pismo, informujące o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w PLN zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy, przy czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo-

odsetkowej). Nie sposób bowiem postawić konsumentowi wymogu, ustalenia poziomu salda udzielonego mu kredytu w CHF. Nie ulega bowiem wątpliwości, że kwota ta mogła zostać ukształtowana na innym poziomie, chociażby w zależności od pory dnia, w jakiej nastąpiła wypłata kredytu, bowiem jak to już zostało podkreślone – Tabela kursów Banku mogła być zmieniana nawet kilka razy dziennie. Wskazane postanowienia zawarte w umowie kredytu, w sposób oczywisty naruszają więc równowagę kontraktową stron umowy kredytu. Strona pozwana, w niniejszy sposób kształtując postanowienia umowy, zastrzegła sobie prawo do jednostronnego ustalania wysokości rat kredytu, a także salda kredytu, gdyż w umowie ani w regulaminie nie wskazano żadnych ograniczeń w tym zakresie.

Postanowienia kwestionowane przez powodów należy zakwalifikować jako klauzule abuzywne w rozumieniu art. 385¹ k.c. Wprowadzenie do umowy postanowień o takim brzmieniu powodowało powstania po stronie pozwanego tzw. subiektywnej możliwości określenia wysokości świadczenia. Tego rodzaju kompetencja do kształtowania świadczenia tj. określenie jej przez stronę której ono ma przysługiwać w sposób swobodny (nawet jeśli istnieją ograniczenia, odnoszące się do czynników obiektywnych), jest typowym przykładem naruszenia zasady równości podmiotów prawa cywilnego w stosunkach kontraktowych a w konsekwencji – zasady swobody umów. I to także w sytuacji, gdyby, ad casum określenie świadczenia mogłoby odpowiadać jego wartości obiektywnej.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 22 stycznia 2016 r. (I CSK 1049/14), analizując postanowienie umowne odnoszące się do spreadu, Bank ma wiedzę na temat wszystkich parametrów, pozwalających określić poziom spłacanej przez kredytobiorcę raty kredytowej w odpowiednim czasie. Bank zna nie tylko średni kurs NBP, ale również tworzy dziennie zmieniające się własne tabele kursów i sam określa okoliczność, jaka tabela kursów będzie obowiązująca w chwili dokonania spłaty raty kredytu przez kredytobiorcę. W przedmiotowej sprawie również pozwany miał wiedzę odnośnie średniego kursu NBP, a także sam tworzył własne tabele kursów, bez uzgodnienia powyższego z drugą stroną umowy – konsumentem. Skutkowało to nierównowagą informacyjną pomiędzy stronami umowy kredytu – co w szczególności rzutowało niekorzystnie na sytuację słabszej strony, będącej konsumentem. Opierając się na treści klauzul w przedmiotowej sprawie, powodowie mogli jedynie orientacyjnie określić aktualny poziom swojego zadłużenia ratalnego.

W ocenie Sądu, Bank nie wywiązał się również w sposób należyty z ciążącego na nim obowiązku informacyjnego względem powodów, będących konsumentami. Informacje przekazane przez pracowników Banku kredytobiorcom nie skupiały się w sposób należyty na wyjaśnieniu klientom ryzyka walutowego, związanego z zaciąganiem kredytem. Przekaz, który wypływał z udzielonych informacji, uwypuklał przede wszystkim korzyści zawieranej umowy, o wiele mniej uwagi zostało poświęcone ewentualnym ryzykom. Świadomości takiej nie mogli więc tym bardziej mieć kredytobiorcy, którym kwestie te nie zostały w żaden sposób wytłumaczone. Stosując sporne postanowienia umowne pozwany postąpił w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, godząc w zasługujące na ochronę dobra konsumentów, w szczególności takie, jak – czas, prywatność, poczucie godności, czy satysfakcja z zawarcia umowy.

Brak związania powoda wskazanymi klauzulami umownymi, zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c. wymusza konieczność rozważenia, czy i w jakim zakresie da się wskazaną umowę kredytową utrzymać w mocy.

Należy mieć na uwadze, że w świetle stanowiska wyrażonego przez TSUE w wyroku z dnia 3 października 2019 r., w sprawie C – 260/18, przepis art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować tak, że nie stoi wypełnianiu luk w umowie, spowodowanych usunięciem nieuczciwych warunków, której się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, gdy strony nie wyrażą na to zgodę. W sytuacji uznania za abuzywne postanowień umowy nie można ich zastępować żadnymi innymi. W efekcie, należy uznać, że postanowienia umowne przewidujące mechanizm przeliczenia należności Banku według kursu ustalonego jednostronnie nie będą mogły być zastąpione żadnymi innymi.

Zgodnie z art. 385¹ § 2 k.c., jeżeli postanowienie umowne nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Umowa zatem w pozostałej części, co do zasady może wiązać strony, jeżeli jest to możliwe

po wyłączeniu z niej takiego postanowienia umownego. W orzecznictwie wskazuje się natomiast, że uznanie postanowienia umowy przewidującego zmienną stopę kredytu nie jest równoznaczne z przyjęciem stałej stopy oprocentowania tego kredytu (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2015 r., II CSK 786/14, OSNC 2015, Nr 11, poz. 132).

Sankcja bezskuteczności jest wyrazem dążenia do maksymalnej ochrony konsumenta, poprzez skuteczne wyeliminowanie wadliwych postanowień umownych, przy jednoczesnej minimalnej ingerencji w stosunek prawny. W ocenie Sądu utrzymanie stosunku prawnego bez postanowień uznanych za bezskuteczne nie było możliwe w świetle okoliczności niniejszej sprawy. Tym samym, należało uznać, że takie umowy byłyby sprzeczne z naturą stosunku kredytu indeksowanego, zaś strony nie przewidziały mechanizmu, który pozwalałby na jego utrzymanie. W konsekwencji, zgodnie z art. 58 § 1 k.c., umowy takie należy uznać za nieważne. Sąd miał przede wszystkim na względzie, że bezskuteczność analizowanych postanowień umów prowadziłyby nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale także pośrednio – do zaniku ryzyka kursowego, które bezpośrednio związane jest z indeksacją do waluty kwoty przedmiotowego kredytu. W konsekwencji bezskuteczności tych postanowień umownych, kwota zobowiązania Banku, jak i Kredytobiorcy byłaby wyrażona w walucie PLN, przy jednoczesnym pozostawieniu oprocentowania opartego o właściwą stawkę LIBOR 3M CHF - jak wynikało z postanowień Regulaminu do kredytów w walucie frank szwajcarski. Eliminacja uznanej za bezskuteczną klauzuli umownej nie może prowadzić do zmiany charakteru stosunku prawnego łączącego strony, tj. granicą, której przekroczenie uzasadnia interwencję sądu i jest ukształtowaniem umowy sprzecznym z naturą stosunku (art. 353⁽¹⁾ k.c.) (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2015 roku, II CSK 768/14, M.Pr.Bank. 2016/3/54, LEX nr 1751865, podobnie: Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku w sprawie C#118/17i C-260/18). Wskazać dodatkowo należy, że pozwany wskazywał, że brak jest ekonomicznego uzasadnienia dla takiego ukształtowania umowy.

Jak wynika z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że z jednej strony skutki dla sytuacji konsumenta, a wynikające z unieważnienia całości umowy (por. cyt. wyżej wyrok z dnia 30 kwietnia 2014 roku, K. i K. R., C#26/13, EU:C:2014:282), należy oceniać w świetle okoliczności istniejących bądź też możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu. Z drugiej zaś strony, dla celów tej oceny decydująca jest wyrażona przez konsumenta w tym względzie wola (takie stanowisko wynika z wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 03 października 2019 roku, C-260/18 D. przeciwko R. Bank (...)).

Oceniając, że analizowane postanowienia umów, które odnoszą się do mechanizmu indeksacji, dotyczyły głównego przedmiotu umowy i miały bezpośredni wpływ na ukształtowanie głównego świadczenia stron, tj. zobowiązania Kredytobiorców Sąd wziął pod uwagę to, że usunięcie postanowienia określającego główne świadczenia stron, podobnie jak postanowienia określającego niektóre z essentialia negotii umowy prowadzi w istocie do nieważności umowy jako całości. W prawie polskim nie istniały bowiem w dacie zawarcia umowy o kredyt hipoteczny, takie normy dyspozytywne, które pozwalałyby na zastąpienie abuzywnych postanowień umowy jakimikolwiek innymi postanowieniami. Z tego też względu za niedopuszczalne należało w tym zakresie uznać z urzędu zastępowanie przez Sąd niedozwolonego postanowienia umownego innym mechanizmem wyliczenia kwoty kredytu. Nie było także podstaw do zastosowania kursu kupna waluty, czy też średniego kursu stosowanego przez NBP. Taka możliwość nie została przewidziana przez strony umowy, a z ustalonych zwyczajów, obowiązujących w tego rodzaju stosunkach prawnych, nie sposób jest zastosować innych mierników kursu waluty dla określenia kwoty kredytu, jak również dla pozostałych postanowień analizowanych w niniejszej sprawie.

Treść przepisu art. 358 k.c., w kształcie regulującym możliwość spełnienia świadczenia w walucie polskiej w przypadku, w którym przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej i określającym wartość waluty obcej według kursu średniego NBP, weszła w życie dopiero w dniu 24 stycznia 2009 roku, na mocy nowelizacji Kodeksu cywilnego z dnia 23 października 2008 roku (Dz.U. Nr 228, poz. 1506). Tym samym, przepis ten nie może być miarodajny dla określenia treści zobowiązania wynikającego z umowy zawartej między stronami. Co więcej, ww. artykuł dotyczył zobowiązań wyrażonych w walucie obcej i sposobu ich przeliczenia na walutę polską.

Zawarta pomiędzy stronami umowa o kredyt hipoteczny dla określenia wysokości – przeliczenia kwoty kredytu wyrażonej w walucie polskiej – za pomocą klauzuli indeksacyjnej przewidywała mechanizm przeliczenia z PLN na CHF.

Możliwość stosowania przepisu dyspozytywnego, wprowadzonego do porządku prawnego po zawarciu spornej umowy, została zanegowana w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 26 marca 2019 roku, w sprawie C-70/17. Trybunał dopuścił wprawdzie możliwość zaradzenia nieważności warunku, poprzez zastąpienie go przepisem, na którym został on oparty. W przypadku usunięcia warunku o nieuczciwym charakterze i stwierdzenia, że nieważność całej umowy naraża konsumentów na szczególnie niekorzystne konsekwencje, umowy kredytu hipotecznego nie mogą dalej obowiązywać.

W niniejszej sprawie stwierdzenie nieważności w okolicznościach przedmiotowej sprawy było zgodne z żądaniem powoda, który wskazał, że konsekwencje zastosowania takiej sankcji są mu znane.

Sąd wykluczył również posłużenie się w tym zakresie innymi przepisami prawa, regulującymi swoisty stosunek prawny – w tym prawa wekslowego. Nie doszedł do wniosku, aby istniały jakiegokolwiek ustalone zwyczaje, które na zasadzie art. 56 k.c. umożliwiałyby posiłkowanie się kursem wynikającym z ustawy Prawo wekslowe, jak również zastąpienie postanowień odnoszących się do kursu waluty byłoby możliwe poprzez „kurs rynkowy”, ustalony w oparciu o opinię biegłego.

Z uwagi na powyższe, należało podzielić stanowisko zaprezentowane w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 03 października 2019 roku, C-260/18, że artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż stoi on na przeszkodzie wypełnieniu w umowie luk, spowodowanych usunięciem znajdujących się w niej nieuczciwych warunków, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, które przewidywały, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są w szczególności uzupełniane przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, a które - jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę - nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie.

Dla oceny ważności umowy w kontekście jej zgodności lub niezgodności z prawem nie jest istotna świadomość stron.

Zarzut nieważności czynności prawnej podniesiony przez powodów był zasadny, ponieważ za sprzeczne z istotą zawartej umowy kredytowej również należy uznać takie ukształtowanie jej treści, z którego będzie wynikać, że o zakresie ich praw i obowiązków konsumenta zadecyduje silniejsza strona na zasadzie swobodnego uznania, w toku wykonywania umowy, co też miało miejsce w przypadku spornej umowy kredytu, w której strony nie określiły przedmiotu umowy, a sposób dookreślenia miał nastąpić na etapie wykonania umowy.

Powodowie wskazali, że są świadomi, jakie skutki wiążą się z uznaniem przez Sąd nieważności umowy, w szczególności odnośnie obowiązku zwrotu wzajemnie spełnionych świadczeń, co przesądziło o konieczności uznania, że abuzywne postanowienia umowne są niewiążące, a także stwierdzenia nieważności umowy o kredyt hipoteczny nr (...).

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c., czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Na podstawie zaś § 2 wyżej wskazanego przepisu, nieważna jest również czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

Na podstawie art. 410 § 2 k.c., świadczenie jest nienależne, jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Zgodnie zaś z art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

Na skutek uznania przez Sąd umowy kredytu nr (...) za nieważną i odpadnięcia podstawy prawnej świadczenia powodów w postaci zapłaty rat z tytułu umowy kredytu, pozwany zobowiązany jest zwrócić powodom wszystko, co

dotychczas powodowie na jego rzecz świadczyli. Powodowie – od dnia zawarcia umowy do dnia wniesienia pozwu – zapłacili na rzecz pozwanego łączną kwotę 112.682,41 CHF tytułem rat kapitałowo-odsetkowych. Sąd zasądził jednakże od pozwanego na rzecz powodów kwotę 44.804,95 CHF, uiszczoną od dnia zawarcia umowy do dnia 23 sierpnia 2011 roku, bowiem do tej kwoty powodowie ograniczyli wysokość dochodzonego roszczenia, wskazując przy tym, że nie wykluczają dochodzenia pozostałej kwoty w odrębnym postępowaniu.

Upadek umowy powodował również obowiązek zwrotu pobranej przez pozwanego opłaty z tytułu ubezpieczeń, przewidzianych w umowie kredytu. Powodowie – od dnia zawarcia umowy do dnia wniesienia pozwu – zapłacili na rzecz pozwanego tytułem opłat za ubezpieczenia łączną kwotę 65.140,60 złotych. Sąd zasądził jednakże od pozwanego na rzecz powodów kwotę 24.895,68 złotych, uiszczoną od dnia zawarcia umowy do dnia 31 grudnia 2010 roku, bowiem do tej kwoty powodowie ograniczyli wysokość dochodzonego roszczenia, wskazując przy tym, że nie wykluczają dochodzenia pozostałej kwoty w odrębnym postępowaniu. Nie sposób w tym miejscu nie wskazać, że zakres dochodzonych roszczeń przez powodów pokrywał się z kwotą wyczoną przez biegłego, która odpowiadała wysokości świadczenia nadpłaconego przy przyjęciu, że jedynie klauzule indeksacyjne w tej umowie nie są wiążące.

W doktrynie wskazuje się, że zwrot świadczeń na podstawie art. 496 w zw. z art. 497 k.c., spełnionych w wykonaniu nieważnej, wzajemnej czynności prawnej, został poddany regulacji opartej na odpowiednim stosowaniu prawa zatrzymania (*ius retentionis*). Skorzystanie przez stronę z prawa zatrzymania wzajemnego świadczenia pieniężnego wyłącza opóźnienie w jego spełnieniu. W przypadku, gdy w umowach wzajemnych dochodzi do bezpodstawnego wzbogacenia po obydwu stronach, teoretycznie możliwe są dwa rozwiązania. Zgodnie z teorią dwóch kondykcji, każde roszczenie o wydanie wzbogacenia traktuje się oddzielnie i niezależnie od drugiego, a wyrównanie pomiędzy nimi możliwe jest jedynie według przepisów o potrąceniu. Teoria salda traktuje zaś świadczenie wzajemne jako pozycję, którą od razu należy odjąć od wzbogacenia w taki sposób, że druga strona świadczenia wzajemnego zwraca jedynie nadwyżkę otrzymanego świadczenia ponad wartość świadczenia, które sama spełniła. Konstrukcja normy prawnej wynikającej z art. 496 k.c. w zw. z art. 497 k.c. wyraźnie wskazuje, że nawet w przypadku, gdy mamy do czynienia z nieważnością umowy wzajemnej, ustawodawca nie normuje świadczeń łącznie - prawo zatrzymania przyznaje jedynie jako gwarancję, że każde z nienależnych świadczeń zostanie zwrócone. Nawet w sytuacji, gdy jedno ze świadczeń jest niemożliwe do wykonania bez winy dłużnika, a drugie zaś jest możliwe, pomimo braku świadczenia wzajemnego obowiązek zwrotu ujmuje się w doktrynie jako normalne ryzyko rozliczeń w ramach bezpodstawnego wzbogacenia. Należy podzielić pogląd o braku podstawy prawnej do „rozliczeń saldem”, tym bardziej, że regułą jest zwrot korzyści w naturze. Oznacza to, że możliwość wzajemnego umorzenia kondykcji, musi być osadzona w ramach ustawowej regulacji potrącenia, zaś do dokonywania potrąceń uprawnione są jedynie strony.

W ocenie Sądu, mając na względzie powyższe, nie sposób było stwierdzić, aby strona pozwana nie była wzbogacona kosztem powodów, bądź aby zaistniały przesłanki wskazane w art. 409 k.c. Należy odróżnić bowiem zużycie czy utratę wzbogacenia w rozumieniu tego przepisu, od obowiązku zwrotu przez powoda na rzecz pozwanego wzajemnego świadczenia, spełnionego w wykonaniu nieważnej umowy.

Na gruncie przepisu art. 409 k.c., przypadki zużycia lub utraty wzbogacenia powodujące odpadnięcie wzbogacenia, muszą ograniczyć się zatem tylko do tych sytuacji, kiedy nastąpiło to bezproduktywnie – a zatem bez uzyskania jakiegokolwiek ekwiwalentu, czy też innej korzyści dla majątku wzbogaconego (Komentarz do art. 409 Kodeksu Cywilnego pod red. E. Gniewka i P. Machnikowskiego, CH Beck 2019).

W przedmiotowej sprawie brak było jakiegokolwiek dowodu na okoliczność, że pozwany zużył lub utracił uzyskaną korzyść w taki sposób, że nie jest już wzbogacony. W niniejszej sprawie brak jest podstaw do uznania, że zachodzi sytuacja faktyczna objęta normą przepisu art. 411 pkt 1 k.c., ponieważ z dyspozycji wskazanego przepisu wynika wprost, że brak możliwości żądania zwrotu świadczenia nienależnego nie obejmuje sytuacji, gdy jego spełnienie nastąpiło w wykonaniu nieważnej umowy.

Co więcej, w orzecznictwie wskazuje się, że wątpliwości co do obowiązku spełnienia świadczenia nie mogą być utożsamiane z wymaganą przez art. 411 pkt 1 k.c. pozytywną wiedzą dłużnika o braku powinności spełnienia

świadczenia. (tak: Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 czerwca 2003 roku, I CKN 390/01, LEX nr 109446, OSP 2005/9/111, M.Prawn. 2015/4/208).

Ponadto, w zakresie dochodzenia przez powodów zwrotu od pozwanego nienależnego świadczenia, należy uznać, że zarzut przedawnienia podniesiony przez pozwanego jest niezasadny.

Należy podzielić w tym względzie pogląd Sądu Okręgowego we Wrocławiu, wyrażony w wyroku z dnia 15 stycznia 2015 roku (sygn. akt II Ca 1695/14), w którym przyjęto, że art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c. stanowi odrębną, pozaumowną podstawę świadczenia. Powodowie nie żądali więc zwrotu uiszczonych rat z tytułu kredytu, bowiem umowa ta została przecież uznana przez Sąd za nieważną. Świadczenie polegające na zwrocie nienależnego świadczenia nie jest samo w sobie świadczeniem okresowym, lecz należy określić je jako świadczenie jednorazowe. Brak jest bowiem jakiegokolwiek stosunku prawnego, w ramach którego można by było mówić o świadczeniach okresowych, skoro umowa kredytu została uznana za nieważną. Skoro bowiem umowa kredytu nie wiązała powodów, to nie było podstaw do uiszczania na jej podstawie rat kredytu.

Zdaniem Sądu zakresem roszczeń powodów był zwrot nienależnego świadczenia, stanowiący szczególny rodzaj roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, które przedawnia się z upływem 10 - letniego okresu przedawnienia (vide art. 118 k.c.). Zgodnie przepisem z art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 roku o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 1104), do przysługujących konsumentowi roszczeń powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy i w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, których terminy przedawnienia określone są w art. 118 i art. 125 § 1 ustawy zmienianej w art. 1, stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c., zgodnie z którym jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi (§ 1). Ponadto, jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych. Jednakże gdy wierzycielność jest oprocentowana według stopy wyższej, wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie według tej wyższej stopy (§ 2).

Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów odsetki – zarówno od kwoty 44.804,95 CHF, jak i 24.895,68 złotych – od dnia 6 grudnia 2017 roku do dnia zapłaty, oddalając dalej idące żądanie powodów, by odsetki zostały zasądzone od dnia 5 grudnia 2017 roku. W ocenie Sądu zasadne było zasądzenie odsetek od dnia 6 grudnia 2017 roku, bowiem w tym dniu pozwany ustosunkował się do wezwania do zapłaty skierowanego do niego przez powodów. Pozwany był więc w tej dacie świadomy dochodzonego przez powodów roszczenia, a także jego wysokości. Podkreślić należy, że zakreślony przez powodów termin na zwrot spełnionego przez nich nienależnie świadczenia był stosunkowo krótki i wynosił 7 dni. Skoro jednak pozwany na dzień po upływie tego terminu był w stanie odnieść się negatywnie do roszczeń powodów, to niewątpliwym jest, iż był również w stanie w sposób zastępczy spełnić świadczenie pieniężne np. składając jego przedmiot do depozytu sądowego.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c., zgodnie z którym w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Sąd może jednak włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznaczącej części swego żądania albo gdy określenie należnej mu sumy zależało od wzajemnego obrachunku lub oceny sądu.

Sąd nie uwzględnił żądania zasądzenia kwoty objętej żądaniem głównym solidarnie na rzecz powodów. Podstawy solidarności czynnej nie stanowi bowiem, ani czynność prawna, ani ustawa. W tym stanie rzeczy Sąd oparł odpowiedzialność strony pozwanej wobec powodów w oparciu o zasadę solidarności nieprawidłowej. W orzecznictwie Sądu Najwyższego „ugruntowany jest pogląd, że do przypadków odpowiedzialności in solidum stosuje się w drodze analogii przepisy o zobowiązaniach solidarnych. Wyznaczając zakres tej analogii należy pamiętać, że przy tego rodzaju odpowiedzialności chodzi o całkowicie odrębne zobowiązania, związane wspólnym celem (tak SN w Wyroku z dnia 30

maja 2014 r. Sygn. akt III CSK 224/13, zob też Wyrok SN z dnia 23 lutego 2005 r., Sygn. akt III CK 280/04), zwłaszcza w sytuacji, gdy istnieje potrzeba ochrony praw wierzycieli.

W tym stanie rzeczy, dalej idące powództwo, Sąd oddalił.

Z uwagi na to, iż w niniejszej sprawie Sąd uwzględnił żądania powodów Sąd nałożył obowiązek zwrotu wszystkich kosztów na pozwanego.

Na podstawie zaś art. 108 k.p.c., Sąd pozostawił szczegółowe wyliczenie kosztów referendarzowi sądowemu.

Z uwagi na powyższe, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.